

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 3 K 60 vin., za Ameriko in druge tuje države 4 K 60 vin.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vin.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 21.

V Ljubljani, dne 25. maja 1910.

Leto XXIII.

Angleški trg in naše kmetijstvo.

V zadnjem članku smo opisali gospodarske razmere na Angleškem. V sedanjem hočemo to sliko dopolniti s posebnim ozirom na naš kmečki stan.

Najprej moramo povedati, da so gospodarske razmere na Angleškem velikega pomena tudi za naš kmečki stan. Angleška država ne pridelava skoraj nič žita in tudi ogromno večino mesa, kar ga porabi, mora dovažati s tujine. Do l. 1875. so Angleži kupovali pšenice in pšenične moke skoraj polovico, kar so je potrebovali, v Evropi; velik del je je šlo iz naše države. Kmalu nas je pa pretekla Severna Amerika. Od leta 1898—1902 je prodala Evropa pšenice in pšenične moke na Angleško samo dobrih 8 odstotkov. Zvezne države pa že nad 62 odstotkov. Od takrat se je pa vzdignila Argentinijska. Leta 1908 je imenovanega živeža prišlo iz Evrope manj nego 8 odstotkov, iz Zveznih držav že le dobrih 37, iz Južne Amerike, ki je leta 1902 prodala samo 9 odstotkov, pa že nad 31 odstotkov.

Na Angleškem je torej Evropa skoraj popolnoma izgubila trg za žito. Na dan stopa Argentinijska, katere žito pred 30. leti še ni bilo znano v Evropi, in za njo pride Avstralija z Novo Zelandijo, ki tudi čudovito poceni prideluje žito in utegne s svojimi pridelki znatno izpremeniti evropske trge. — Tudi z živino gre tisto pot. Govedi, prašičev in ovac se je pred 40. leti na stotisoče prodalo iz naše države in iz Nemčije na Angleško; ravno tako sala in suhega mesa. Volne so kupili tam, kar se je je dobilo moglo. Zdaj pa dobivajo frišno goveje meso večinoma iz Kanade. salo

in prešičevo meso iz Zveznih držav, volno pa iz Indije in Avstralije. Pot za živino je bila navadno tale: Najbližji sosede Nemci so jo prodajali na Angleško, naša država pa na Nemško. Od kar se Anglež hrani večinoma z ameriškanskim žitom in ameriškanskim mesom, se tudi naših poljskih pridelkov in živine vedno manj proda na Nemško. Vrh tega so pa Nemci v zadnjih letih svoje kmetijstvo silno povzdignili. Prešičev je bilo krog leta 1870. na Nemškem sedem milijonov, leta 1907. pa že 22 milijonov; v Avstriji leta 1870. 2 milijona in pol, leta 1900 pa malo manj od 5 milijonov. Seveda se tudi vsled tega večjega napredka naših prešičev manj proda v Nemčiji, nego svoj čas. A tudi govedorejo so Nemci tako zvišali, da imajo za svoje potrebe živine skoraj dovolj. V poljedelstvu so tudi Nemci pred nami. Gnoje mnogo bolj. Umetnih gnojil kupijo v drugih državah štirikrat več na ha, nego pri nas. L. 1908. so kupili n. pr. za 5 in pol milijona kron guana in za 140 milijonov K čilisalpetra; naša država je kupila to leto umetnih gnojil za 31 milijonov K. Preš se je porabilo na Nemškem leta 1900 79.000 vagonov, v naši državi pa le 5800 vagonov. Poleg tega ima Nemčija več lastnih tovarov za umetna gnojila, nego pri nas. Kalija se je za kvadratni km obdelane zemlje na Nemškem porabilo leta 1900 778 kg, v Avstriji samo 66 kg. Ker se bolje gnoji, se tudi več pridelava. Leta 1907 se je po uradnih podatkih pridelalo na enem ha meterskih centov

v Avstriji: na Nemškem:

pšenice	12:1	19:9
rži	11:8	16:1
ječmena	14:7	20:6
ovsa	12:8	20:9
krompirja	116:5	138:1

Tako ni bilo vedno. Glavni vzrok je večji napredek. To se seveda pozna pri trgovini z našimi poljedelskimi pridelki in z živino. Leta 1880 je naša država na Nemško prodala še 830.000 meterskih centov pšenice in 230.000 moke; leta 1908 pa pšenice le še 10.000, moke pa 100.000. Rži, ovs, koruze in krompirja ne prodamo takorekoč nič več na Nemško; samo ječmena za slad in hmelja gre še precejšnja vsota črez mejo. Drugi ječmen pa dobivajo Nemci zadnja leta večinoma z Ruskega (leta 1908 skoraj 16 milijonov mtc.).

Od leta 1903 gre prodaja goveje živine na Nemško znatno rakovo pot; od zadnje trgovinske pogodbe še mnogo bolj, nego prej. Prešičev se je leta 1880 prodalo tjakaj nad 350.000; zdaj niti 2000 ne. Preko Nemčije je naš kmečki pridelek in naša živina pred leti šla na Angleško. Zdaj smo Angleže popolnoma izgubili, Nemci so se postavili na svoje noge in razen sladnega ječmena in hmelja kupujejo le malo pri nas. Mi pa po polževo napredujemo in vrh tega pritiskajo na nas sosednje balkanske države, ki ne vedo, kam z živino. Treba je torej res trezne, resne kmečke politike, da se vzdržimo v splošnem boju.

Političen pregled

Državni zbor.

Zbornica je rešila prvo branje vladne predloge glede definitivne izpremembe sedanjega zastarelega poslovnika državnega zbora in je predlogo izročila odseku. 18. t. m. je pa prišla na dnevni red vladna predloga, kako izpremeniti sedanja veteranska društva v c. kr. vojni zbor, ki bi nudil čla-

nom marsikako ugodnost. Vladni načrt določa, da bi smeli člani te organizacije nositi orožje, imeli bi pravico, da jih v slučaju bolezni zdravijo brezplačno vojaški zdravniki, mogli bi tudi biti sprejeti v vojaške bolnišnice. Vladni načrt zagotavlja članom vojnega zbora podporo za slučaj bolezni in za pogreb. Člani bi pa seveda ne bili obvezani nositi orožje in uniformo. Ta vojni zbor bi bil podrejen ministrstvu za deželno brambo, ki bi tudi imelo vpliv na imenovanje poveljnika celega zbora; drugače bi pa vladna društvenega delovanja ne ovirala preveč. Češki radikalci so predlagali začetkom seje, naj se ta vladna predloga postavi iz dnevnega reda, a je zbornica predlog odklonila ter pričela razpravo o vojnem zboru. Več bomo poročali, ko poda odsek svoje poročilo. — Seja načelnikov državno-zbozorskih klubov je določila dnevni red za poletno zasedanje državnega zbora. Gledati je bilo predvsem na to, da dobe odseki dovolj časa, da morejo rešiti razne nujne stvari o pravem času. Posebno pridejo tukaj v poštev finančni in proračunski odsek ter odsek za reformo poslovnika. Zato so sklenili, naj bi bila samo ena zbornična seja na teden, drugi čas naj imajo odseki za svoja posvetovanja. Na dnevni red so po dolgi debati postavili naslednje zakonske načrte: glede ženskega nočnega dela v industrijskih podjetjih, o zvišanju pokojnin onim državnim uslužbencem, ki so bili vpokojeni pred letom 1898, o pridelovanju petroleja, o delavski pogodbi, o kovanju novega srebrnega denarja po dve kroni, več predlogov poljedelskega odseka in proračun. Vse to naj bi zbornica rešila do 8. julija. Prihodnja seja državnega zbora bo šele v petek, 27. t. m.

Lahi svoje pravne fakultete še ne bodo tako hitro dobili. Upali so sicer čisto za gotovo, da se jim posreči dobiti večino v državnem zboru za to, da bi bil sedež pravne fakultete Trst. Toda, kot sedaj vse kaže, bo težko še to doseči, kar namerava vlada, da se namreč ustanovi laška fakulteta na Dunaju. Pojavila se je med državniki močna struja, ki odklanja odločno Trst kot sedež laške fakultete iz patriotičnih, narodnih in naučnih ozirrov. Nemški nacionalci so pa tudi zoper to, da bi se dala Lahom fakulteta na Dunaju, ker to nasprotuje zakonom, ki jih je sklenil nižjeavstrijski deželni zbor v obrambo nemškega značaja dežele. Zato nasvetujejo kot sedež fakultete Rovereto na južnem Tirolskem.

Glede ureditve jezikovnega vprašanja v Avstriji misli sedaj vlada sklicati jezikovne konference med Čehi in Nemci. Češki radikalci sicer izjavljajo, da stoje še vedno na stališču, da je Bienenrthov jezikovni načrt nesprejemljiv; češki agrarci in klub čeških katoliških poslancev so pa sklenili, da se udeležijo teh spravniških konferenc, a pod pogojem, da se odločitve seje, v katerih bi se sklepalo kaj, kar bi bilo za Čeha obvezno, vrše v Pragi. Šlo bi pri teh konferencah samo za jezikovno delitev

okrožij na Češkem in za uradni jezik čeških avtonomnih oblasti. Vprašanje o češkem deželnem zboru je pa na teh konferencah popolnoma izključeno, ker vlada v poslanskih klubih češkega deželnega zbora mnenje, da spada to vprašanje v področje čeških in nemških deželno-zbozorskih klubov na Češkem. — Čehi žele tudi, naj bi se narodnostno vprašanje ne rešilo samo na Češkem, temveč potom okvirnega zakona v celi Avstriji. Češki agrarci so tudi že sprejeli načrt jezikovnega za-

Novi angleški kralj Jurij V.

kona kot ga je izdelal poslanec Bukvaj in ga proglasili za predlog agrarne stranke. Poleg tega je pa izdelal tudi poslanec Bugatti drug načrt, ki prepušča deželnim zborom, da določijo, kateri jezik se smatra v kakem sodnem okraju za občevelni jezik. Oblasti se morajo po tem načrtu posluževati onega jezika, ki je v okraju navaden. V osebnem občevelanju in pri zapisnikih ima veljati vedno oni jezik, ki se ga poslužuje stranka. Uradni jezik za no-

Nova angleška kraljica Marija.

tranje stvari, ki javnosti nič ne zadevajo, lahko določi osrednja oblast. Bugattijev načrt priznava tudi prednost onim prosilcem za kako službo, ki so zmožni vseh deželnih jezikov. Z načrti, kako priti do narodne sprave v Avstriji, smo torej za enkrat dobro založeni, samo če ne bo ostalo vse samo pri načrtih.

V soboto se je pričela na Dunaju enketa, ki jo je sklicala vlada glede no-

ve službene pragmatike državnih uradnikov.

Obetajo se nam nova vojaška bremena. Vojna in mornariška oblast zahtevata od delegacij 300 do 400 milijonov izrednega kredita, ki naj bi se razdelil v skupni proračun na več let. Za letos nameravajo zahtevati za mornarico 86 do 90 milijonov, torej 22 do 26 milijonov več kot lani.

ODSEKI.

Proračunski odsek se je bavil v preteklem tednu s proračunom ministrstva za javna dela. Poslanec Žitnik je zahteval ob tej priliki, naj se nastavi pri deželnih vladah več tehnikov, da bo mogoče hitreje rešiti razne nujne načrte, ki se vsled pomanjkanja tehnikov prave mesece in mesece pri deželni vladi. Zahteval je, naj se poviša obrtni kredit, ker dosedanja vsota 240.000 K je za celo državo čisto gotovo mnogo, mnogo prenizka. Razni poslanci so zahtevali, naj reši odsek proračun v treh tednih, zbornica pa do konca junija, na kar je pa komaj mogoče misliti. Pri razpravi o proračunu notranjega ministrstva je zahteval poslanec Žitnik zakon za varstvo izseljencev, Kramar pa, naj se vrši prihodnje ljudsko štetje po materinem in ne po občevelnem jeziku. Notranji minister je obljubljal hitreje in preprosteje poslovanje političnih oblasti.

V odseku za izpremembo poslovnika je stavil dr. Šusteršič predlog, naj se vladni predlog glede novega poslovnika označi v bistvu za nevzprejemljivega, izvoli naj se pododsek sedmih članov, ki naj izdela poročilo o novi postavi glede poslovnika. Ta predlog je bil sprejet z izpremembo, da se sestava poročila poveri samo poslancu Steinwenderju.

V finančnem odseku bi bila vlada zopet kmalu pogorela, ker ima tako pridno večino. Socialni demokrat Renner je namreč predlagal, naj se razprava o novih davkih toliko časa ne nadaljuje, dokler ne dá vlada pojasnila o finančnih potrebah prihodnjih let. Vlado je rešilo samo to, da so glasovali zoper Rennerjev predlog celo nekateri poslanci opozicije.

HRVAŠKO.

Kako malo ugleda uživa in kako slabotna je Hrvaška po krivdi vodilnih politikov, dokazuje to, da je skupni finančni minister pri sestavi programa cesarjevega potovanja v Bosno popolnoma prezrl hrvaškega bana. Poslanec Supilo je sicer interpeliral bana, če je storil potrebne korake, da se udeležijo cesarjevega potovanja in tako varuje hrvaške pravice do Bosne in Hercegovine, vendar se pa gotovo ne bo doseglo več kot par člankov po listih z dokazi, da spadata Bosna in Hercegovina k Hrvaški. Taka je torej hrvaška politika v času, ko bi Hrvati morali najslavesnejše manifestirati za trializem. V soboto je stavil v saboru Srb Lisavac predlog, naj se prizna cirilici na Hrvaškem v uradih in šolah iste pravice kot latinici,

BOSNA.

O priliki cesarjevega potovanja v Bosno bo odlikovanih mnogo bosenskih politikov vseh verstev. Cesar se name-rava vrniti iz Bosne po morju in sicer z eskadro, ki se nahaja sedaj v Kotoru. — Volitve tretje kurije za bosenski de-želni zbor so se vršile 18. t. m. Hrvat-ska Katolička Udruga je dobila od sedmih mandatov, ki pripadajo v tej kuriji katoličanom, dva. Izvoljena sta škof Šarić in župnik Veselič. Ostalih pet mandatov je dobila liberalna Na-rodna Zajednica. 23. t. m. voli II. ku-rija. V tej kuriji kandidira Udruga med drugimi tudi našega rojaka Ka-rola Cankarja. V I. kuriji, ki voli 25. t. m., kandidira Udruga tudi svojega predsednika, tudi nam znanega inženirja Vancaša.

BALKAN.

Vrhovno poveljništvo nad turškimi četami v Albaniji je sedaj prevzel sam vojni minister Mahmud Šefket paša. Sedaj gre Turkom malo boljše. Skoraj bolj resen je pa postal spor s Kreto. Kristjani na Kreti hočejo namreč na vsak način doseči združitev z Grško in so prisegli zvestobo samo grškemu kralju. Mohamedancev sploh ne puste v krečansko narodno skupščino. Turki so seveda radi tega protestirali pri velevladnih in nameravajo odposlati brodovje proti Kreti. Razni shodi po Turškem zahtevajo vojno z Grško, ka-teri preti razen tega še vojaška revolu-cija.

JAPONCI

nameravajo v kratkem anektirati Ko-rejo, ki je v resnici že tako njihova last. To store, kot se poroča, s 1. juli-jem. Rusija ne namerava proti temu nič protestirati, ker hoče ohraniti pri-jateljsko razmerje do Japoncev in ker se položaj z aneksijo v resnici nič ne izpremeni.

NA PORTUGALSKEM

preti vladna kriza, ker so odkrili ve-lika poneverjenja. Samo pri zemljiškem kreditnem zavodu, ki je pod vladno kontrolo, je izginilo okoli 16 milijonov.

ANGLEŠKO.

Edvard VII. je dal v svoji politični pporoki navodila, kakšno politiko naj zasledujejo Angleži po njegovi smrti. Priporoča jim, naj se drže sklenjenih pvez ter naj izkušajo biti v dobrih od-nošajih tudi do trozveze.

LISTEK**Črna žena.**

Zgodovin. povest. — Priredil Javoran.

(Dalje.)

»Kje pa se bodeva nastanila? — Ali se več ne spominjaš, da sem si iz-porvil že pred poroko, da ne maram

ostati med tvojimi rodnimi brati, ki se potikajo po svetu brezsmoteno kakor divji nomadi?«

»Stanovala bodeva zopet v tvoji hi-ši, Radko.«

»Hišo v Bjelini sem že zdavnaj prodal.«

»Si bodeva pa kupila novo — lepšo in večjo, kakor je bila stara.«

»To ne gre kar tako, Nigana; ni-mam namreč nič več denarja. Vse svo-je imetje sem vtaknil v svojo novo hi-šico. Nekaj denarja imam sicer še iz-posojenega pri nekaterih kmetih, toda domači ljudje me ne smejo več videti — že zaradi sramote ne. Sicer morata pa tudi Zalka in otrok nekaj imeti, da bodeta mogla živeti.«

»O denarju mi nikar ne govori, Radko. En sam kamen tu na mojem vratu je toliko vreden, da si z njim la-hko kupiva tri hiše — in moj oče ima zaklade kakor kak kralj. Vse je tvoje!«

Cez nekaj časa je zaslišal France z griča otožno petje. Ozrl se je gor in zapazil Nigano, ki je z mehkim, tresočim glasom pela žalostno cigan-sko pesem.

»Potem bom pa postal vam čisto podložen in od vas odvisen.«

»O Radko, kaj je pač denar v pri-meri z mojo dušo? Vse ti podarim. Rav-naj s tem imetjem popolnoma po svoji volji. V Bjelini bodo pri županstvu pre-pisali vse na tvoje ime.«

Mož je globoko vzdihnil in bridko zastokal. V njegovi duši je še divjal strašen boj, srce se mu je krčevito stis-kalo, v ustih mu je zastajala sapa spričo tako groznih dogodkov, ki so se ško-doželjno poigravali z njegovo usodo, in spričo temne, zagnjene in negotove bodočnosti. Ker se ni mogel odločiti, ga je ciganka prišla za roko hoteč ga siloma tirati iz gozda. France jo je pah-nil od sebe in se ozrl tja proti svoji hi-šici, tja, kjer mu je cvetela tolika sre-

ča: oči so mu obstale na svetlobnih žarkih, ki so mu iz oken domače hiše pošiljali zadnje pozdrave. Tako je stal nekaj minut kakor zamaknjen. Zdaj se je vzdramil in hrepeneče stegnil obe roki tja proti ljubemu domu; a naen-krat jih je zopet krčevito potegnil na-zaj in jih prekrizal na prsih: iz oči mu je kanila grenka solza, mu zdrsnila po obrazu in padla na tla — na domača tla — še v zadnji pozdrav — v slovo. — Boj je bil končan. Že parkrat se mu je privil iz srčnih globin bolesten vzdih: »Z Bogom, Zalka! — Francek, Bog s teboj! . . . Na svidenje nad zvezda-mi — — — v nebesih — — — v ne-besih!«

Nato je prijel črno ženo za roko in zapovedal:

»Pojdiva!«

Odšla sta skozi gozd proti senožeti

Drugo jutro na vse zgodaj sta bila France in črna žena na senožeti, kjer sta jih opazila ona dva pastirja iz Bo-dešič. Pa njih družba se je povečala še za osebo: tu jih je namreč počakala Ni-ganina stara mati z imenom Bistra. To je bila čudna postava: globoko sklju-čen hrbet, orlovsko zakriviljen nos, temno nagubančeno čelo, izpod katere-ga je sijalo dvojje zlih, kakor oglje ža-rečih oči, temnorjava, zagorela polt po vsem obrazu, lasje pa beli kakor sneg: zares živa podoba stare škodoželjne ča-rovnice. Ime Bistra se ji je pa popolno-ma prilagalo, zakaj njene oči so bile res bistre kakor jastrebove in njen po-gled je bil pravcati orlovski pogled, ki je zasledil še tako skrivne stvari. Rav-no Bistra je prva zasledila Franceta; ona je najprej izvedela za njegovo hišo, razmotrila vse njegove razmere in tako vodila Nigano s svetom, zvijačami in dejansko pomočjo, da je ta slednjič našla Franceta.

In zdaj, ko je pripeljala Nigana moža s seboj, je Bistra oba z veseljem sprejela v svojo požrtvovalno materin-sko oskrb. In res bila jima je skrbna in večša vodnica na poti v Niganino do-movino. Poznala je vsa pota, še tako skrita stezica ali brvica ji ni bila ne-znana, v vsaki zagati je našla izhod, v vsaki nesreči je znala tolažiti, v vsaki bridkosti bodriti, v vsaki nevarnosti pomagati. Skrbela jima je za živež, pri-pravljala udobno prenočišče in sama čula celo noč. Zase ni marala nič in zdelo se je, da res ničesar ne potrebuje. Ljubeznivo je pogledovala Nigano, a na moža se je često ozrla z zaničljivim, nevoljnim očesom, skoro z gnevom. To-da kakor hitro se je ob takih prilikah Nigana proseče ozrla proti njej, so ji takoj izginile zločeste poteze iz obraza in v njenih očeh je naenkrat zaigrala močna materska ljubezen. — — —

Tako so se naši popotniki odmikali blejski okolici. Potovali so po najbolj samotnih krajih, deloma po gozdu, de-loma po savskem prođu in drugi dan popoldne dospeli v Ljubljano. Tukaj je napisal France Zalki svoje poslovilno pismo.

Zapustili so Ljubljano in odšli naprej proti cilju. Zdaj jih je vodila pot skozi temne gozdove, zdaj so našli mehko stezico ob kakem potočku, zdaj so zopet morali prekoračiti ta ali oni vinorodni dolenjski grič. Dan je sledil dnevu, a skoro brez razlike za naše potnike. Jedva je vsako jutro posvetilo solnce, že je zažarelo cigankino oko, stisnila je ustnice in z desnico dala zapovedovalno znamenje za odhod. Bregar je ostal mrzel in tih, da, dan za dnem je postajal žalostnejši. Čim bolj se je oddaljeval ljubemu blejskemu kotu, tem bolj mu je legala na rame teža skrbi, čelo se mu je gubančilo in njegovih ustnih ni obkroževal nasmehljaj. Nigana je uporabila vse svoje zmožnosti, da bi moža spravila v dobro voljo. Laskala se mu je, zatirjevala svojo ljubezen in zvestobo, a vse zaman, Francetovo srce je ostalo hladno, njegov pogled oster; vključ vsemu prigovarjanju ni mogla izgovoriti niti ene prijazne besede iz njegovih ust. — Po več dnevnem prizadevanju se je Nigani tudi posrečilo odstraniti z obraza črno barvo. Zdaj je zopet zažarelo njeno lice v vsej svoji zapeljivi lepoti. Toda vsa njena krasota je pustila Franceta trdega in mrzlega kot kamen. V začetku mu je hotela biti kakor sužnja in vsak dan je podvojila svojo skrb za ljubega moža; a ker si ni mogla pridobiti njegovega srca, je legla nekega dne tudi na njen obraz temna senca in vsled neprestanega joka so se ji pordečile oči.

Nekega večera je — kakor navadno — odšla Bistra v okolico po živež. Ko sta tako France in Nigana sama počivala v senci košatega drevesa, se je vrгла žena k moževim nogam in začela strastno vzdihovati:

»O Radko, ljubi me vendar vsaj nekoliko!«

Kakor zamaknjen je zrl mož, ne meneč se za njene besede proti bližnjemu gozdu in ji ni odgovoril ničesar.

Zdaj ga je začela žena še silneje prositi in mu očitati:

»Radko, moj Radko! — darovala sem ti svojo dušo, svojo srečo, svoje življenje — vse! — Ali res nimaš za me prav ničesar? Ali si mar vse pozabil, kar si mi prisegel v šatoru mojega očeta in pozneje po poroki v najini stari koči? — — — Daj mi samo polovico one ljubezni, katero si izkazoval tisti ble-di ženi z zlatimi lasmi — prosim te, daj mi vsaj deseti del!«

France je molčal dalje in se ni ganil.

Tedaj je žena skočila pokonci, pogledala moža z jezimi očmi in mu zagrozila:

»Ako nočeš moje ljubezni, pa imej moje sovraštvo! Upam, da se boš lahko prepričal, kako se ciganka zna maščevati in rešiti svojo čast!«

Se enkrat se je porogljivo ozrla nanj in nato izginila.

France je ostal zatopljen v svoje misli. — Čez nekaj časa je zaslišal z griča, ki se je dvigal ravno nad njim, otožno petje. Ozrl se je gor in zapazil Nigano, ki je sedela na vrhu griča, zroč v nasprotno stran. Obtihišla je in nekaj časa sedela popolnoma nemo in nepremično. Nato je zopet začela peti. Z mehkim, tresočim glasom je zapela žalostno cigansko pesem:

Odkar mi mati v grobu spi,
srce mi vedno bolj medli. —
Povsod že zeleni pomlad,
le v moji duši ni več nad ...

Pretresujoča pesem se je razlegala po okolici in slednjič mrtvaško obmolnila.

Žalostni Niganini glasovi so ganili Franceta in mu vzbudili spomine na

nekdanjo, že zdavnaj minulo srečo. Zdaj je začutilo njegovo srce z uboga ciganko; zasmilila se mu je. Da, taka je bila — Nigana, v vsem svojem dejanju in nehanju, za trenutek vročerkvna in divja kakor razdražena mačka, nato pa zopet mehka in upogljiva kakor petelinovo dete, a poleg tega nestanovitna kakor jesensko vreme. — Mož je vstal in nameril svoje korake na grič.

Nigana ga je slišala, kako se ji je bližal s tihimi koraki, a zrla je prezirljivo še nadalje v nasprotno stran. Mož je dospel na vrh, položil svojo roko na Niganino ramo in izgovoril mehko:

»Nigana!«

Kakor od strele zadeta se je obrnila žena in že se je ovijala z rokami moževega vratu ter ga jokaje vpraševala:

»O Radko, kaj ne, zdaj me imaš zopet nekoliko rad? Vsaj malo?«

»Da, Nigana«, ji je odgovoril mož, kolikor mogoče nežno, »rad te imam; toda pridna moraš biti in vedno ostati pri meni. — — — Žena ne sme nikoli zapustiti moža.«

»O, gotovo, Radko,« mu je zatirjevala ciganka, »prisegam ti pri ...«

»Le nikar ne prisegaj, Nigana,« jo je hitro prekinil mož, ampak izpolnjuj, kar si mi obljubila.«

Osramočena je povsila glavo, mož pa je položil svojo desnico na njeno ramo — in uboga ciganska dete je zajokalo od prevelike sreče. — —

Naslednjega dne so prekoračili naši popotniki Kolpo in s tem zapustili Kranjsko ter stopili na hrvaška tla. Tudi kaj se jim več ni bilo treba skrivati po skrivnih in gozdnih stezicah, marveč so korakali po javnih cestah in slednjič čez nekaj dni naporne hoje dospeli v svojo novo domovino.

(Dalje prih.)

RAZGLED PO DOMOVINI

Dan v proslavo sv. bratov Cirila in Metoda. Po sklepu S. K. S. Z. in zastopnikov izobraževalnih društev se praznuje 10. julija spomin slov. apostolov sv. Cirila in Metoda. Ta dan naj bi se proslavil po vseh naših izobraževalnih društvih. Povsod naj se priredi ta dan predavanje o sv. apostolih slovenskih, napravi primerna igra in izvajajo nekatere pevske točke. Ta dan naj se povsod na slovesnih zborovanjih osnujejo podružnice »Slovenske Straže!« Program za ta dan se objavi pravočasno.

Katoliško slovensko akademsko društvo »Dan« se je ustanovilo dne 15. majnika v Pragi. To novo društvo je zelo velikega pomena. Ravno oni dijak, ki so doslej prihajali iz Prage, so bi-

li po veliki večini nositelji svobodni-seljnih načel med slovenskim ljudstvom, kar smo v »Domoljubu« že pogostokrat povdarjali. Ziva potreba je bila, da se ustanovi tudi v Pragi kat. slovensko akademsko društvo. Ko se je pričelo o Veliki noči govoriti o name-ranvi ustanovitvi društva, takrat so bili liberalci vsi iz sebe. »Slovenski Narod« je pisal, da do tega ne bo prišlo, češ, da so »klerikalci« tla v Pragi prevroča, a vroča so postala skoro gotovo tla sedaj za liberalce, ker na njih veliko nevoljo, se je društvo ustanovilo. Društvo se imenuje »Dan«. Predsednikom društva je bil izvoljen pravnik in diplom. eksportni akademik Josip Dular; podpredsednikom pravnik Ivan Perne; tajnikom A. Leskovec in knjižničar pravnik Janko Koser.

Pred Hrvati razkrinkani slovenski liberalci. Ko se je odpravljalo društvo »Ljubljana« v Reko, je prinesel »Naroda« izmišljen telegram, da Srbi povprašujejo, kateri stranki pripada »Ljubljana«. Na tak nizkoten način so delali liberalci spletke proti glashenemu društvu »Ljubljana«. A Hrvatje se niso ravnali po »Narodu« in so navdušeno pozdravljali Slovence pri njihovem prihodu na hrvaška tla. Srbsko društvo pa je oddalo javno izjavo, v kateri zagotavlja, da o vprašanju »Naroda« ničesar ne vedo; spoznali so, kako podlih sredstev se poslužujejo slovenski liberalci.

Liberalci — prijatelji učiteljstva. Deželni odbor je imenoval g. nadučitelja Martina Humeke za sadjerejskega inštruktorja. Ker g. Humeke ni liberalec, se strašno jezi nad tem imenovan-

njem prijatelj učiteljev »Slov. Narod«. Dne 19. t. m. je predaval v Zatični g. šolski nadzornik Stiasny. Ker je bilo to predavanje na skupščini podružnice Slomškove zveze, že »Slovenski Narod« cel teden jadikuje.

Umrli je v Železnikih vpokojeni č. g. župnik F. Boncelj.

Vrhnjska železnica izkazuje za leto 1909 stroškov za 20.063 K več kakor dohodkov. Ker pa pride še plačati obresti in amortizacijo dolgov, bode morala držav. garancija pokriti vsoto 67.118 K. — Za železnico Kranj-Tržič pa bo morala plačati 72.712 K.

Razstava cerkvenih oblek. Kakor vsako leto, priredila je tudi letos bratovščina sv. Rešnjega Telesa v Ljubljani razstavo oblek, ki so namenjene posameznim cerkvam in kapelam naše škofije. Cerkevne obleke so bile razstavljene v knezoškofijski palači v III. nadstropju od nedelje 22. do 26. t. m.

Posojilo v znesku 200.000 kron namjame mestna občina ljubljanska za zastavljalnico. Srečni Ljubljančani!

Odlikovanje »očeta kranjskega gasilstva«. Glavna skupščina ognjegasnega društva v Karlovcu je g. Franceta Doberleta v priznanje zaslug za slovenska ognjegasna društva izvolila častnim članom.

Za častnega občana je imenoval občinski odbor v D. M. v Polju g. Franciška Povšeta, državnega poslanca.

Železniška nesreča. Na binkoštno nedeljo popoldne se je vračal iz Zaplane sedlar Eržen s svojo družino v Št. Vid pri Zatičini. Pri Radohovivasi je hotel pred sedmim vlakom čez železniški tir in to v hipu, ko je bil vlak prav blizu njega. Železniški stroj je prevrnil Erženov voz in ga razbil. Gospodar se je močno poškodoval, zlomil si je nekaj reber in kost v ramenu. Žena in dvoje otrok so dobili manjše poškodbe.

Vodne sile na Gorenjskem. Od deželne odbora in od železniškega ministrstva skupno najeti tehniki za projekte ob gorenjskih vodnih silah so že pri delu. V program je sprejeta za zdaj Sava od svojih izvirov (bohinjska in podkorenjska) do Črnuč z dotoki.

Birma v Ljubljani. O binkoštnih praznikih je bilo v ljubljanski stolnici birmanih 1262 birmancev, in sicer 589 dekcev in 673 deklic.

Iz deželne odbora. Imenovani so: Hinko Peternel za revidenta, Pavel Drenik in H. Češnik za nadoficijala, R. Badjura in Fermantin za praktikanta, Ivan Možina, Anton Fortič, Pavlin in Petrovec za oficijale. Inženir Podkrajšek izstopi iz deželne službe in nastopi kot privatni inženir. — Od Antona Bernika v Brezovici je kupil deželni odbor posestvo za vzrejo mladih bikov. — Martin Humek, dosedaj nadučitelj na Bohinjski Bistrici, je imenovan za deželne sadjarskega instruktora, Ivan Rataj je imenovan za živinorejskega nadzornika.

Proga št. Janž - Trebnje kaže vedno več sitnosti. Svet ob progi se mnogo-

krat podpisuje. Pretekli ponedeljek se je zopet odtrgalo kamenje. Na Duhih je padlo kamenje na progo in popotniki so si morali sami napraviti prost tir, če so hoteli priti z vlakom naprej. Precej po domače!

Tečaj za pridelovanje krme na Grmu. Kmetijska šola na Grmu priredi dne 30. in 31. maja t. l. dvodnevni tečaj za pridelovanje krme z naslednjim sporedom: V ponedeljek dne 30. maja od 2. do 4. ure popoldne: Setev detelje in trave na njivah za dvo- in večletno košnjo. Nakup potrebnega semena. Gnojenje deteljnih mešanic. Praktično razkazovanje deteljnih mešanic na šolskih njivah in v poskušališču. V torek dne 31. maja od 8. do 10. ure dopoldne. Naprava novih travnikov. Najbolj važne trave. Sestava travniških zmesi. Množina potrebnega semena. Praktično razkazovanje semena in razdelitev vzorcev. Od 2. do 4. ure popoldne: Priprava zemlje in posetev travnika. Poprava slabih travnikov. Praktično razkazovanje šolskih travnikov in travniških zmesi v poskušališču. — Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot, in sicer le za železnico do Novega mesta in za hrano po 2 K na dan. Kdor se želi tečaja udeležiti ali pa s podporo tečaja obiskati, naj se prihlasi do 25. maja pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu.

Poziv! Vsi častiti gg. duhovniki so šolci pokojnega g. župnika Jerneja Perjatelja se uljudno vabijo, da blagovolijo prispevati po moči k nagrobnemu spomeniku, ki mu ga postavijo župljani. Podkraj nad Vipavo, dne 19. maja 1910. Matija Bezeljak, poverjenik, Podkraj št. 24.

Umrli je v petek dne 20. t. m. ob 3. uri popoldne dobro znana gostilničarka pri »Lozaru«, gospa Marija Novak v Štepanji vasi. Bila je dobra krščanska mati, vzor prave slovenske gospodinje. Bodi ji zemljica lahka.

Tečaj za gozdne in lovske čuvaje v Radovljici. Kranjsko primorsko gozdarsko društvo bo priredilo v mesecih julij-avgust 1910 v Radovljici šesttedenski tečaj za gozdne in enotedenski tečaj za lovske čuvaje v slovenskem učnem jeziku. V ta tečaj se bodo sprejemali izključno le na Kranjsko pristojni in v prvi vrsti taki prosilci, ki že služijo kot gozdni ali lovski čuvaji. — Podelilo se bo obiskovalcem šesttedenskega tečaja 8 podpor po 70 kron in obiskovalcem enotedenskega tečaja za lovsko pazništvo 10 podpor po 20 K. Prošnje, ki se morajo vložiti najpozneje do 20. junija 1910 pri kranjsko-primorskem gozdarskem društvu v Ljubljani, morajo biti lastnoročno pisane od prosilca samega in ima prosilec v njih dokazati: 1.) da je dopolnil 18. leto; 2.) da je dovršil ljudsko šolo in da je več slovenskega jezika v govoru in pisavi; 3.) ima doprinesiti npravnostno spričevalo; 4.) od gospodarja (pri katerem je v službi) izdano spričevalo o dosedenji gozdarski ali lovski službi; 5.) zdravniš-

ko spričevalo o sposobnosti za službovanje v goratih krajih, poslednje pa velja le za one prosilce, ki dosedaj še niso v gozdarski ali lovski službi; 6.) potrjeno ubožno spričevalo v slučaju, da nameravajo prositi za podporo; 7.) od vseh prosilcev brez izjeme se pa zahteva od c. kr. notarja ali od občinskega urada poverjeni reverz, s katerim se zaveže prosilec, da se bo preživljal za dobo tečaja na lastne stroške. Šesttedenski tečaj za gozdne paznike se prične z 18. julijem 1910 in enotedenski tečaj za lovske paznike z 22. avgustom 1910 v Radovljici.

Izgubljena je bila zlata zavratna verižica z Marijino svetinjo od Dvora do Št. Vida. Kdor jo je našel, naj je prinese v kaplanijo v Št. Vidu nad Ljubljano.

Podpisani je izgubil 15. maja t. l. na potu po Marije Terezije cesti in po glavni cesti proti Št. Vidu nad Ljubljano uro s kratko verižico. Pošten najditelj naj jo blagovoli poslati proti primerni odškodnini na naslov Franc Smolič, krojač, Dobernič, Dolensko.

Cenjenim naročnikom! Vse one p. n. naročnike, ki še doslej niso poslali naročnine za tekoče leto, opozarjamo tem potom, da bomo pričetkom prihodnjega meseca ustavili list vsakemu, ki v najkrajšem času ne stori svoje dolžnosti. Da se olajša pošiljanje naročnine, bomo prihodnjič priložili zopet položnice vsem onim, ki imajo še kaj zastanka.

Gorenjske novice

Z Limbarske gore. Romarski shod o Binkošti se je letos prav sijajno izvršil. Prišlo je ljudstva od blizu in daleč častit velikega svetnika sv. Valentina. Bilo je prav lepo. Zares krasno je prepeval moravški cerkveni pevski zbor mične Riharjeve skladbe. Kako dvigajo ti spevi srca pobožnega ljudstva! Človek se očaran zamakne v sinje, nadzvezdne dalje, kjer prepeva jo blaženi z rajskimi duhovi večne slavo speve. Škoda, da so mični Riharjevi spevi zadnji čas med ljudstvom skoro utihnili.

Iz Peške občine. Zaklad? Nedavno so našli v Hrastniku ob poti pri nekem križu izkopano jamo, okrog katere je ležalo nekaj starega denarja. Podoba Križanega je bila razsekana s sekuro. O zločincu in ali je bil zaklad res dvignjen, ni znano. — »Slov. dom« ali bolje rečeno »Slov. pasji dom« je zašel tudi v našo občino. Moj namen ni obširno o tem pisati, kličem le: proč s smradljivo peklensko kugo! Pa poreče kdo: »naj berem, kar hočem, radi tega ne bom prav nič slabeji.« Kaka neumna predrzna bahavost! Kaj pa mladina, naša nedolžna nedorasla mladina!? Ni li žalostno, da se šolski otroci v šolo

grede pogovarjajo, kake reči piše umazani »pasji dom«. Koliko pohujšanje, kakšna odgovornost! Ako pokvarijo slabi časniki srca že osivelim možakom, kaj naj rečemo še le o srcih nežne mladine! — Čujemo, da je neki bralec liberalnega lista zmerjal naše fante s čiči, zato ker hodijo v izobraževalno društvo. Čudno, kako mož pride do tega izraza. Čiče poznamo kot izdelovalce jesiha, mogoče se mož na omenjeno obrt tudi razume... Drugič, ako se bo stvar ponavljala, o tem bolj odkrito. — Občinske volitve za občino Peče se bodo vršile po letu. Volilce na volitve že sedaj opozarjamo. — Zahtevajte povsod, v gostilnah, štacunah in trafikah vžigalice: obmejnim Slovincem. S tem pomagajte našim trpečim bratom ob slovenskih mejah in vršite delo krščanske ljubezni.

g Iz Moravč. Pri nas se zadnje čase za znano ciril-metodarijo od »napredne« strani jako pridno agitira. Umevno, da naši somišljeniki poznajo te limance, zato škoda o tem vsake besede. Naša sveta dolžnost je, pomagati našim trpečim bratom ob slovenskih mejah. To delo krščanske ljubezni vršimo, ako nabiramo zanje darove. Ob raznih prilikah lahko delamo za to. Marsikak somišljenik bi lahko in rad utrpel par vinarjev, a ne ve, kaj mu je storiti. Tem bo v pouk naslednji resnični zgled, ki naj pojasni, kako se nabirajo darovi za obmejne naše brate. Nedavno je bila na Vačah sokolska veselica. Tudi pevsko društvo »Moravče« z vrhovnim vodstvom gosp. nadučitelja se je z vsem bleskom in sijajem udeležilo omenjene slavnosti. Nazaj grede pa — bila je temna noč — so izgubili dva znaka z lirama. Radi tega se klerikalci nikar ne šalite, vi še ne veste, kaj se od sokolskih veselice grede v nočnem času vse lahko primeri. Ako se zgubi par znakov, ni velika nesreča — drugi dan sta se našla. Brž so poslali ponja in znaka sta se jim vrnila proti najdenini 40 vinarjev. Dotični, ki je znake našel, ni iskal svojega dobička, ampak je malo svotico obrnil v korist za obmejne Slovence. Darove sprejema uredništvo »Domoljuba« v Ljubljani. (Potrjujemo prejem 40 vin. Živel! posnemalci!)

g Kranjska gora. Premehki in pa brezbrizni smo, — to je tista beseda, ki smo jo v predzadnjem »Domoljubu« obljubili na naslov naših. Kje je še kaka občina na Slovenskem, v kateri je 95 odstotkov poštenih krščanskih kmečkih korenin, pa ima liberalen občinski odbor in liberalnega župana? Po našem mnenju mora vsak župan uživati zaupanje svojih občanov, moral bi biti nekaj oče med sinovi. Pri nas pa?! Ne gre se nam za osebo kakega dr. Tičarja ali Praprotnika, še manj kakega Robiča, gre se nam za vprašanje: ali ni sramotno za nas, da hladnokrvno puščamo oziroma dajemo občinske vaje v roke ljudem, ki kot liberalci (gospoda!) niti ne morejo imeti smisla za ljudske koristi in potrebe? Kdo se toliko trudi, da bi naše uradništvo, ki se

bo bržkone že v par letih preselilo na Jesenice, dobilo novo hišo? Liberalen odbor, ki ni veja od našega drevesa. Na drugi strani pa: kdo je oni, ki našim občinskim revežem ne daje niti toliko drv, da bi si mogli pozimi ogreti svoje prezeble ude in da rajše nič ne zračijo, kot da bi morali zmrzniti? Ravnoisti liberalni občinski odbor. Ali je to delo v korist ljudstva? Da, ko bi bilo onih par liberalcev že ljudstvo! — Spoznajmo se najprej, potem pa pojdemo pošteno in odkrito narazen. Pri nas je zahrbtna politika doma. Navidez tako lep mir in sloga, nič klerikalcev, nič liberalcev, vsakdo, kogar si vprašal, se je skoro pridušil, da ni liberalcev — odzadaj pa skrivaj rovanje, agitacija in zabavljanje čez »zabitega« kmeta. Mi smo si pa mislili, »bo že kak«, in mirno gledali, kot oni, ki je lepega spomladanskega jutra opazoval sv. Tri Kralje v Halleyevem kometu. Vabili so nas na svoje veselice — šli smo, da ni bilo zamere; vabili nas k predavanjem — šli smo radi ljubelega miru. Če si je kedaj kdo izmed nas upal na glas kihnuti vpricho gospode — sami smo mu zamašili usta in nos, »da ne bo kakega govorjenja«. Liberalno omizje nam je v kaki rateški gostilni postavilo kandidate — volili smo jih, »ker so gospodje študirani in že vedo, kaj je prav«. Ne vsi, a marsikdo. Oni pa so pri tem izvrstno živeli — na naš račun — in nas pri tem vodili, kamor so hoteli, dostikrat tudi za nos. Kdo je kriv? — mi sami. Premehki in brezbrizni... Priznajmo!

g Kranjska gora. Občni zbor izobraževalnega društva se je vršil pretečeno nedeljo (22. t. m.). Izvolil se je nov odbor, od katerega upamo, da ne bo spal, ampak delal. In dela ima dosti. Da preidemo k podrobnosti, pribijemo samo to, da se je ta dan popolnoma jasno pokazalo, da je tudi pri nas narodna in verska zavest doma, in da se prebito malo brigamo za tiste, ki nas na ulici napadajo in zmerjajo in mečejo naše table v blato. Mi gremo naprej in se Vam smejimo — Vam pa dajemo dovoljenje, da mažete še naprej, kar in kolikor se Vam poljubi. Oj reveži, — pa nas! Prvi dan nas je nad 60!

g Iz št. Vida nad Ljubljano. Protestantski kolporter je prodajal po naših vaseh minoli teden neke protestantske knjižice. Bil je tako vsiljiv s svojo robo, da so ga morali ljudje poditi iz hiš. Ko ni ničesar spečal, se je izrazil, da so še ljudje neumni, oziroma nahujskani. No, naše verno ljudstvo pač ne bo trpelo v svojih hišah sramotilcev Matere božje! Zato bomo že poskrbeli, kadar se še oglasi. — Čudno, da tudi drugod ponuja mož svoje blago. Tak ne zasluži drugega kot mokro cunj!

g Iz Sostrega. Dne 16. t. m., na binkoštni ponedeljek popoldne je priredila dekleška Marijina družba predstavo, pri kateri so igrale dekleta prav dobro igro »Dve materi«. Vsa čast in hvala sostrškim dekletom Marijine družbe.

Obiskano je bilo tako, da niso imeli vsa prostora. Zato se ponovi predstava 26. t. m. na praznik sv. Rešnjega Telesa ob 3. uri popoldne, h kateri ste prav vljudno vabljeni vsi. Vstopnina je ista.

g Predoslje. Jurjeva gostilna v Britofu je zopet v polnem tiru. Lastnik je bil sicer nedavno kaznovan za 200 K ali en mesec zapor, vendar ga to še ni spametovalo. — Bližajo se nam občinske volitve. Zanje se posebno zanimajo Pavovčev oče v Britofu. Večkrat smo že premišljevali, kaj je tega moža tako zbegalo, da se je vrgel kolikor je dolg in širok v gnojnico liberalne politike? Ali res samo napuh? Zdi se nam, da strašno hrepeni po županskem stolcu, drugače bi se toliko ne trudil in ne letal okrog. Pri tem ima pa to smolo, da nima niti toliko svojih pristašev, da bi mogel spraviti skupaj liberalni odbor. Ta mož je zelo napreden. On hoče vse drugače kot naši poslanci in duhovniki. Zlasti poslanci in duhovniki so mu posebnost v želodcu. Poslanci so kmetu davke zvišali, duhovniki mu hočejo pahnaložiti desetino. Tako pripoveduje ta mož naokrog. Ne vemo, ali se zaveda, da laže, ali ne. Če se ne zaveda, je pri-smojen; če pa se, je pa hudoben. Zato pa tak človek ne sme priti do nobene veljave. In tudi ne bo. — Naša mlekarna je dobila sedaj tudi na zunaj lepo, prikupno lice. Letni računi so pa pokazali, da se v nji izvrstno gospodari. Po posredovanju živinorejske zadruge je naša občina dobila letos sedem bikov od deželne odbora. Pa še nekaj! Prav resno se razmišlja pri nas vprašanje o zidavi novega društvenega doma. Ker imajo v rokah to zadevo požrtvovalni možje, je upanje, da se bo ugodno rešila. Naj še pripomnimo, da pri vseh teh napravah požrtvovalno deluje naš vrli župan in deželni poslanec J. Zabret. — Oče Pavovčev, kje pa vi delujete? V gostilnah, kjer preveč svoj jezik brusite!

g Boh. Srednjava. Na binkoštno nedeljo se je ponavljala igra »Lurška pastarica«. Med drugimi tujimi gosti smo imeli izredno čast, pozdraviti v svoji sredi tudi pet članov in članic slov. katol. del. društva iz Celovca. Najlepša jim hvala za cenjeni obisk! Iz srca želimo, da naši zatirani koroški bratje še večkrat prihitite med nas! Pretekli teden smo imeli v Bohinju za ta čas nenavadno vročino. 21. t. m. smo imeli silen naliv med gromom in treskom.

g S Trate v Poljanski dolini. V »SI. Domu« z dne 14. maja 1910 št. 20 razpočila se je bomba v obliki dopisa iz Gorenje vasi. Ne bojte se, ni huda, je prazna, nekako iz daljave naznanja občinske volitve. Tovarnar te bombe ni v Gorenjivasi, ampak drugod. Ta dopisun se je v nekaki liberalni slaboumnosti spravil nad razpadlo kmet. društvo na Dol. Dobravi, nad tratarskega župnika g. J. Brajca, nad prevzvišenega knezoškofa, zoper častne občane, nad našega župana in pozabil ni na »Lužarja«. Dopisnik trdi, da je Dobravska zadruga

delo duhovnov. To ni res. To zadrugo ustanovila sta prej in pozneje liberalna »Šiškar« in »Kovač« ob času pokojnega župnika Petrovčiča. Župnik ti napravi ni bil prav nič naklonjen, morda je slutil, da liberalno delo ne bo imelo sreče. K zadrugi je pristopilo tudi nekaj liberalcev, člana duhovnika ni bilo nobenega. Ni čudno, da je »Kovač« s takimi nazori v par letih zadrugo zavozil v dolgove nad 6000 K. Liberalcem je vse to dobro znano, a tega nočejo objaviti v časopisih. Seveda »Kovač« je njihov pristaš, tega se mora kar pokriti. Župnik Brajec ima pa pri liberalcih to slabo lastnost, da liberalizma ne hvali. Prevzvišenemu knezoškofu so dne 6. novembra 1903 v tratarskem župnišču vsi naši privilegirani naprednjaki slovesno osebno obljubili udanost, pokorščino in zvestobo. Ta liberalna obljuba pa je trajala samo par mesecev. Iznova so začeli udrihati čez škofa, za nameček pa tedanjega g. župnika tirali pred sodišče in s tem dokazali višek liberalne hinavščine. Dopisnik naznanja, da bodo občinske volitve na Trati enkrat proti jeseni, v resnici je pa že tri tedne razporežen volivni imenik. Takrat pa gremo s polnim parom vsi na volišče, da ponovno pokažemo, da je Trata še po veliki večini poštena. Volilci, imejte pošten razum in ne dajte se zapeljati gnilemu liberalizmu, katerega se povsod vse otreša. Naš podobar Jos. Šubic po domače »Lužar« v Gorenji vasi pa se dopisniku in liberalnim listom prav lepo zahvaljuje, da mu ti skrbijo za brezplačno inseriranje in reklamo. Dopisnik »Slov. Doma« zakazuje župniku Brajcu, naj ostane samo v cerkvi. Mi pa svetujemo našemu nadučitelju naj ostane samo v šoli, liberalnim trgovcem pa, naj ostanejo samo v svoji trgovini, pa bo na Trati popoln mir!

g Tržiške novice. Dasiravno ne razsaja nikaka bolezen pri nas, imamo vendar že dosedaj 52 mrličev. Večina jih je umrlo zadnji čas vsled starosti. Med zadnjimi je bila Neža Perne, ki je dolgo vrsto let bila postrežnica v kaplaniji. — Zopet je legel v grob eden bivših tržiških kaplanov č. g. Anton Antončič, župnik v Ihanu. Naj v miru počiva! — Minoli teden je donesel srečo mnogim Tržičankam. Zopet je bilo začetih mnogo amb v loteriji, baje blizu 7000 K. — Z napetostjo so mnogi pričakovali, kaj se bode zgodilo v noči med 18. in 19., ko se je imel prikazati Halleyjev komet. Minila je mirno noč, ki je v zvezi premnogim potrebno spanje, ker so po gorah pričakovali prikazni kometove, pa je ni hotelo biti. — Delavski bolniški blagajni, katero je vzelo krščansko-socialno delavstvo socialni demokratiji pri zadnjih volitvah, je dal deželni odbor podporo 200 kron. Hvala mu!

g Izjava. Zadnji »Naprej« ima med drugimi neslanimi novicami iz Tržiča tudi tole neslano skrivnost: »Ženske Jožefovke imajo prav veliko govoriti čez socialiste«, zlasti se odlikuje neka

Pretnar iz Goeknove tovarne. O tej Pretnarjevi bomo nekaj lepih »štikelcev« objavili, ako ne bo kmalu pri miru. — Da ne bo kake pomote, povem, da sem tista »neka Pretnar iz Goeknove tovarne« jaz podpisana Elizabeta Pretnar, žena črevljarskega mojstra v Tržiču. Javno pozivljam tu vse tržiške socialiste, da objavite tistih nekaj lepih štikelcev, ki jih veste o meni, kajti tako kmalu še ne mislim biti »lepo pri miru«, ker sem bila, sem in bom vedno tega prepričanja, da ako delate socialisti res za delavce, delajte zanje, a pustite pri miru vero in duhovnike. Kolikor ste se dosedaj izkazali, se lahko pove vse s temi-le besedami: Na eni strani ponujate in obljubujete delavcem zlate gradove, na drugi jim pa trgate — da ne govorim o drugem — vero iz srca. Za danes toliko v pojasnilo. — Elizabeta Pretnar, žena črevljarskega mojstra v Tržiču št. 214.

g Iz ljubljanske okolice. Šentpeterska hranilnica in posojilnica ima svoj občni zbor v nedeljo 5. junija po deveti maši ob pol 11. uri v prostorih hranilnice in posojilnice pri Podboju št. 101. Vsi člani se vabite, da gotovo pridete. — Selo-Moste. Tukajšnje Katol. slov. izobraževalno društvo je imelo na dan 16. maja svoj slavnostni praznik. Ta dan, na god svojega predsednika, je pokazalo, da je v dejanju katoliško, ne samo na popirju. Imelo je sv. mašo za društvenike z govorom. Častite sestre karmeličanke so svojo prijazno cerkvico kar moč lepo in krasno ozaljšale. Ko si stopil v božji hram, si mislil, da si v prijetnem razsvetljenem logu. Društveniki in društvenice so po pridigi iz rok svojega predsednika prešli sv. obhajilo. Bil je to nad vse ginljiv prizor. Solze so igrale v očeh navzočih pri tem pogledu. In ko je društveni zbor prvič pri sv. maši začel peti ljubeznjivo skladbo »Pred Bogom pokleknimo«, se je porosilo tudi marsikako oko krepkih mož, ki so vsi zavzeti bili navzoči pri slovesnem opravilu. Ko si slišal to petje, se ti je zdelo, da so to hvaležni klici društva, ki pade pred svojim Bogom na kolena in se mu zahvaljuje za uspehe svojega dela. In ko je donel samospev v čast presv. Srcu Jezusovemu, se ti je zdelo, da je ta pesem trkanje na vratica tabernaklja, iz katerega naj bi Gospod vseh gospodov dal še za naprej blagoslova društvenemu delu. Vsi navzoči so bili globoko ginjeni. Polni hvale so bili tudi možje, ki niso društveniki. Reči moramo, da se je najlepši del celega dneva odigral v cerkvi prijaznih sester karmeličank, ki je bila tudi na zunaj okrašena, za kar so skrbeli vrli fantje in dekleta društva. — Drugi del dneva se je odigral v Oražmovem salonu, ki je imel nad vse slavnostno lice. Šopki, venci in zastave so dvorano popolnoma spremenili, da si mislil, da nisi več v priprosti dvoranci, ampak v krasnem salonu. Natlačeno polna dvorana občinstva je bila priča, kako so društveniki dali duška čutilom svojega srca, iz ka-

terega so vrela voščila svojemu predsedniku. Odraščajoči deček, malo dekletce, fantje in dekleta in žene so s svojimi, iz srca kipečimi voščili izražali hvaležnost svojemu predsedniku, ki se je prvi v našem kraju zavzel za izobraževalno delo med mladino. Ginjaen je bil vsak, ki je poslušal te navdušene izraze svoje ljubezni, spoštovanja, vdanosti in hvaležnosti društvenikov. Navzoče žene nedruštvenice so zdihovala: O da bi bil tudi moj mož tukaj, in bi gledal to krasoto, da bi se tudi on kaj navdušil za dobro in lepo. — Tretji del slavnosti se je pa vršil popoldne, ko so igralci in igralk predstavljal lepo igro »Turški križ«, katero je spisal naš ljubljani dr. Krek. Priznati moramo, da se je igra obnesla. Igra je težka in zahteva od igralcev globokega pojmovanja; scenerijo izvršiti je precej težavno, posebno, če je še oder majhen. Od posameznih vlog je veliko odvisno. In zato je potrebno, da igralci dobro razumejo, kaj se vse v igri predstavlja. Vsebina igre ni samo ta, da se pokaže, kaj more storiti ženska, ki je vneta in navdušena za dobro. Vsebina igre je široka in polna globoko zamišljenih slik, ki živo kažejo, kaj se godi v posameznih krajih naše lepe domovine, kaj se godi na celi slovenski zemlji. Igra kaže napake med ljudstvom, odpira rane, katere moramo zaceliti, in kaže možem, ženam, dekletom in fantom, kje je prava pot. Ali ti ne pride na misel, ko gledaš to igro, da so janičarji, katere predstavlja Juzuf, nesrečni slovenski mladeniči, ki tavajo za liberalizmom in socialno demokracijo in se tako bojujejo zoper lastni rod, ki je globoko veren. Ali ni Dihur — (luteranski pridigar) tip naših liberalnih kolovodij, ki prodajajo lastno zemljo in lastni rod v roke narodnih naših sovražnikov. Ali ni ta Dihur (ali boljše hudir) podoba onih ljudi, katerim ni sveta ne vera, ne rodna zemlja, ampak vse le lastni žep in udobnost. Ali niso oni možje in fantje, ki se obotavljajo iti v boj zoper Turka, zastopniki onih raznih obotavljajočih se cagovcev in čakavcev, ki se še vedno nočejo lotiti pravega dela proti ljudskim sovražnikom. Ali ne zadene Uršula na glavo napak, ki so še globoko vkoreninjene, ko pravi: Vi možje imate korajže le, kadar ste pijani, ali ko pravi: Vi fantje se ljubkujete in grlite, tepete se za ženske in peresa, za dom in križ pa nimate pesti? Zato pa najprej, kjer boste igro vprizorili, igralce dobro podučite, da bodo vedeli, kaj igrajo. Razložite pa igro tudi na drobno vsemu občinstvu, potem bo efekt popoln. — In naši igralci? Lahko trdimo, da je Uršula do dna razumela celo igro in je potem tudi igrala z navdušenjem iz dna svoje duše, iz dna srca. Razumeli so jo tudi drugi igralci in igralk, in lahko rečemo, da smo opazovali velik napredek v nastopih posameznih oseb. Zdi se mi pa, da občinstvo ni pojmovalo do dna, kako globoke misli ima igra, da se ni zatopilo v igro. Društvu pa čast, da se je lotilo tako težke vprizoritve.

Igra se bo ponavljala 29. maja popoldne po krščanskem nauku. Prihitite iz okolice gledat! — Ta dan je bil manifestacija ali izraz dela, izraz velike misli, da ljudstvo združeno z duhovništvom hodi po pravi poti do vedno večjega napredka. Ta dan je pridobil društvu novih prijateljev, ki so prej društvo gledali po strani.

g Iz selške doline. Umrl je dne 19. maja v Železnikih gospod vpokojeni župnik Franc Boncelj. V četrtek pred Binkošti se je še peljal maševat na Bukovico. Bilo je mrzlo jutro, prehladil se je in napadla ga je huda influenza, ki ji je vsled slabotnega srca podlegel v enem tednu. Med boleznijo je bil dvakrat previden, zadnjikrat na dan smrti. Pogreb je imel jako lep. Čeprav je bila sobota, ga je vendar spremlilo na zadnjem potu dvanajst duhovnih sobratov. Pokopal ga je domači g. župnik, gospod župnik Tomaž Rožnik pa mu je govoril v slovo, pevci pa so mu zapeli tri pesmi in se tako poslovili od blagega pokojnika. Krsto so nosili in poskrbeli za častno stražo člani tukajšnjega gasilnega društva pod vodstvom načelnika gospoda Franc Košmelja. Naj jim bo tukaj za to uslugo izrečena javna zahvala. Spremila je dragega ranjkega na zadnjem potu tukajšnja Marijina družba z zastavo, udeležilo se je pogreba tudi tukajšnje kat. slov. izobraževalno društvo, čigar častni član je bil pokojnik. Pri pogrebu je bil tudi g. dr. K. Hiersche, c. kr. poštar Helmich. Pa kaj bomo naštevati! Pri pogrebu so bili celi Železniki in še mnogo ljudi iz okolice, zlasti še iz Dražgoš, kjer je pokojnik služboval dolgo vrsto let kot župnik. Hvala vsem, ki ste spremljali na zadnjem potu blagega ranjkega in molili za pokoj njegove duše. Rajniki je bil blaga in tiha duša. Služboval je najpred v Sorici kot kaplan pri svojem stricu, na to kot kaplan v Zireh in nazadnje nad 20 let v Dražgošah. Leta svojega pokoja pa je preživel v dragih mu Železnikih. Bil je silno radodarnega srca, a daroval je večinoma tako, da ni vedela levica, kaj dela desnica, pa saj je zadosti, ko je vedel o tem Bog. O njem lahko zapišemo besede: »Blagor mrtvim, ki v Gospodu zaspe, njih dela gredo z njimi!« Počivaj v miru, dragi Franc in moli za nas, da pridemo kmalu za teboj! Umrl si v lepem maju in mi ne dvomimo, da te je povabila k sebi Marija. — Občinske volitve bodo v ponedeljek dne 30. maja v Železnikih. Povsod po deželi so na krmilu možje S. L. S., ki imajo edini srce za ljudstvo. Železnikarji, glejte, da ne bo naša občina izjemna in sicer sramotna izjema. Liberalci v kranjski deželi nimajo nobene moči več, ne v deželnem zboru, ne v deželnem odboru, od njih se torej nimate nadejati prav nobene stvari. Oni gledajo samo na to, da bi vam kaj vzeli, dali vam ne bodo nič. Lahko bi preskrbeli delo v Železnikih za prosto ljudstvo, pa nočejo, češ: mi imamo dosti, ti pa glej, kako boš živel. S. L. S. pa vam bo pre-

skrbela dela dosti. Poglejte Hrastnik, kjer je dela in jela za več let. Ako hočete dobiti dela, ne držite »štange« libelacem, s tem si sekate vejo, na kateri sedite. Gremo v boj v maju, v Marijnem mesecu. Razsvetli vas, Marija, da volite krščansko, ne pa svobodomiselnost in novo pogansko. Volimo tako, da nas bo vesela Marija! — Torej vsi na krov! Naj nihče ne ostane doma!

g Slavnost na Koprivniku v Bohinju. Naša slovenska cerkvene in socialna organizacija ima zaznamovati zopet krasno slavlje, ki smo je obhajali v nedeljo, 22. maja, v župniji prvega slovenskega pesnika Vodnika, na prijaznem Koprivniku. Vršilo se je slovesno blagoslovljenje nove zastave Marijine družbe in izobraževalnega društva »Vodnik« na Koprivniku. Pod vodstvom svojega vnetega dušnega pastirja so požrtvovalni in za vse dobro in lepo vneti koprivniški župljani napravili s prostovoljnimi darovi zastavo, ki je ena najlepših, kar jih imajo naša društva. K slovesnosti so bile povabljene vse sosednje Marijine družbe in izobraževalna društva, ki jih je tudi mnogo prišlo. Da ni kljubovalo slabo vreme, bi jih bilo gotovo prišlo še več. Z zastavami so se udeležile mladeniška in dekliška Marijina družba iz Srednje vasi, izobraževalno društvo »Savica« iz Srednje vasi in dekliška Marijina družba z Bistrice; prav posebno požrtvovalnost in ljubezen do svojih sestrskih družb pa so pokazala dekleta Marij. družbe z Boh. Bele, ki se niso stršile ne dolge poti, ne deževnega vremena in so prav od doma peš in z zastavo prihiteli na Koprivnik. Vodnikova župnija se je odela ta dan v praznično obleko. Vsa okolica okoli cerkve je bila v mlajih, vencih in zastavah, posebno lepo pa je bila okrašena cerkev. Ob treh so došle povabljene družbe v izprevodu k cerkvi. Pri slavlolu je vsaka zastava dobila lep venec. V imenu Marijine družbe je nato pozdravila v vznešenih besedah svoje sestre zastopnica domače Marijine družbe in mladenič v imenu domačega izobraževalnega društva. Slovesno blagoslovljenje se je vršilo v cerkvi. Zastavo je blagoslovil radovljiski dekan, ki je bil slučajno došel na vizitacijo, nato pa je g. župnik in svetnik Berlic iz Srednje vasi v navdušujočem govoru pojasnil pomen nove zastave in posebno proslavljal usmiljenje naše nebeške Matere. Slovesnost so zaključile pete litanije M. B., pri katerih je lepo popeval domači pevski zbor, pomnožen s pevci iz Srednje vasi. Žal, da se vsled hudega naliva ni mogel vršiti nameravani izprevod po Koprivniku. A vkljub temu lahko rečemo, da tako pristržne, tako domače slavnosti še nismo izlepa doživeli. Razšli smo se veseli in z novim navdušenjem za svoje svete nazore; videli smo, da biva tudi tu gori v zadnjem gorskem selu ljudstvo, ki čuti z nami, ljudstvo, ki srčno hrepeni po napredku, po pravi izobrazbi razuma in srca, ljudstvo požrtvovalno in navdušeno za skupno de-

lo, vneto za vse dobro in lepo, kakršnega ne najdeš povsod. Da, dokler bo naše dobro ljudstvo ostalo takšno, dokler bo imelo v svojem srcu tako živo vero in tako navdušenje za pravo izobrazbo, se bo satansko delo naših verskih in narodnih nasprotnikov razbilo ob tem skalnotrdnem prepričanju našega ljudstva v prah. In ko smo vračaje se z najlepšimi spomini v srcu zrli z Vodnikovega razglednika to rajskolepo bohinjsko pokrajino s svojim temnim jezerom in nam je običal pogled na silnih snežnih velikanih, naših nepremagljivih stražnikov ter so nam prikipele navdušene pesmi iz prsi, tedaj smo nehote vzkliknili: Bog te čuvaj, dobro slovensko ljudstvo in ne daj te nikdar v roke tvojih sovražnikov!

g Iz št. Vida nad Ljubljano. V nedeljo dne 29. t. m. po popoldanski cerkveni slovesnosti na prireditel Blaž Potočnikove čitalnice k Cebavu! Na sporedu je telovadba domačega »Orla«, koncert pod vodstvom br. L. Hafnerja in prosta zabava z govori, godbo in petjem. Pri koncertu bo nastopil tudi g. Bajde, priljubljeni pevec »Ljubljane«. Sodelovala bo sl. godba iz Domžal. Prijatelji in somišljeniki naše organizacije, pridite! — Mladeniško gibanje. V nedeljo ob 11. uri bo izredni občinski zbor trkajšnjega okrožja »Orla«, kateremu se bodo pridružili odseki Vič, Brezovica, Dobrava in morebiti tudi Ig. Mladeniči na plan! Na plan brez strahu, na dan za pošteno, krščansko mladeniško organizacijo! Nerazdeljen dopoldanski šolski poduk za tukajšnjo šolo je deželni šolski svet že dovolil. V prihodnji jeseni bodo torej otroci hodili v šolo že samo dopoldne. — Binkoštna razstava obrtnonadaljevalne šole je pokazala, da imamo na tukajšnji šoli učitelje, ki se zelo trudijo za strokovni napredek naših obrtnih vajencev in učencev. Razstavo je poleg domačih prijateljev šole obiskalo tudi mnogo odličnih gostov iz Ljubljane in drugod. Pri tej priliki sta predavala gg. vodja Mihelič in okrožni zdravnik dr. Drč. — Nagla smrt! V opekarni stavbne družbe v Kosezah je zemlja podsula delavca Franceta Zupana. Bil je takoj mrtev. — Letina dosedaj pri nas prav lepo kaže. Ako nas Bog obvaruje kake posebne nesreče, se bo kmeti zamogel obilno odškodovati za pretekla slaba leta. Bog daj!

g Šmartin pri Kranju. Predstava »Dve materi«, katero je priredila Marijina družba, je bila na Vnebohod kakor tudi drugič, ko se je ponavljala, dobro obiskana. Saj so se dekleta tudi vse potrudile, da nam pokažejo v resnici kaj dovršenega. Vsa čast in zahvala na tem povoljnem uspehu gđni. učiteljici pl. Kleinmayerjevi, ki je svoje proste ure žrtvovala poduku in vaji deklet. Komu se ne bi dopadla z ljubko deklaracijo »Dobrovske gospe« šolska deklica. V igri sami se je videlo, da je vsaka umela svojo vlogo. Nekaj je prav dobro izurjenih moči, ker so bile kos tudi velikim vlogam, kakor Elizabeta in Olga,

Najlepši prizor moramo imenovati gotovo oni v ječi, ki je ganil vsakogar. Kaj lepo se prilega igri v zadnjem dejanju nastop ženjc, ki veselo prepeva vihte svoje srpe. — Da pozabi na solze, ki jih je temu in onemu izvabila resna igra iz oči, nas je »Planšarica« zelo razveselila z živahnim posnemanjem zadovoljnega planinskega dekleta. Zadovoljnost se je brala z obraza vseh, ko so odhajali od igre.

g Z Rašice pri Mengšu. Rašica je sicer mala gorska vasica, a vendar je znana zaradi lepega sadja, katero vaščani večinoma znosijo ali vozijo v Ljubljano. Še bolj znamenita pa je postala dne 19. maja t. l. Pa zakaj? Na binkoštno nedeljo sta oznanila gospod nadžupnik v Mengšu in gospod župnik v Šmartnu pod Šmarno goro, da 19. t. mes. obiščejo prevzvišeni knezoškof ljubljanski mengeško podružnico Sv. Križa na Rašici. V resnici je bil ta dan zgodovinski dan za malo občino rašiško, kajti odkar vas stoji, se še ni pripetilo, da bi jo knezoškof ljubljanski počastil s svojim obiskom. Zato je pa tudi to naznanilo prijetno iznenadilo Rašičane; bilo je videti, kakor če dregneš v mravljistiše. Vse se je jelo gibati, da priredi dostojen in kolikor mogoče veličasten sprejem prevzvišenemu. Može so postavljali mlaje, dekleta z Rašice in Dobena pa, ker so čez dan imela delo na polju, so pozno v noč vence pletla, da kolikor mogoče lepo okrasijo slavoloke, katerih so bili štirje postavljeni. Prvi slavolok je stal »v Grmešči«, prav na meji mengeške nadžupnije, drugi pri prvi hiši, pri »Podbregarju«, tretji pri »Znamenju« v vasi, četrti pa pri cerkvi. Vsi slavoloki so imeli primerne napise, ki so izražali veselje in radost vaščanov nad visokim obiskom. Že na predvečer je slovesno pritrkovanje po Marijinem zvonjenju daleč na okoli naznanjalo, da bo prihodnji dan posebno imeniten za Rašico. Prihod prevzvišenega je bil napovedan ob 5. uri popoldne. Prevzvišeni so se pripeljali iz Vodic, kjer so delili zakrament svete birme, do Srednjih Gamelj. Tu so izstopili in šli peš po strmim potu proti Rašici. Peljati se niso mogli, ker na Rašico še ni primerne ceste; ta je Rašičanom še le obljubljena. Pri prvem slavoloku so prevzvišenega nestrpnost pričakovali skoraj da vsi Rašičani in veliko število Dobencev. Prevzvišenega so spremljevali gospod dekan in deželni poslanec Lavrenčič iz Kamnika, gospod nadžupnik Kušar iz Mengša, gospod župnik Lesar iz Šmartna kot kašipot in dr. P. Guido Rant iz Kamnika. Ko so prevzvišeni prišli do slavoloka, jih je prvi pozdravil domačin P. Otokar Aleš, potem rašiški župan Andrej Aleš, ki je v svojem krepkem nagovoru posebno poudarjal visoko čast, radost in veselje občine, da jo prevzvišeni prvokrat počastijo s svojim obiskom. Ivanka Aleš jih je pozdravila v imenu Marijine družbe, Metka Aleš pa v imenu šolske mladine. Prevzvišeni so na vsak nagovor prisr-

no in prijazno odgovorili. Pozdravili so tudi navzoče občinske odbornike in druge može, ki so se v obilnem številu zbrali k sprejemu. S svojo prisrčno prijaznostjo in ponižnostjo so si prevzvišeni v trenutku pridobili srca in ljubezen Rašičanov in Dobencev. — Med slovesnim pritrkovanjem se je procesija pomikala proti cerkvi, ki je bila kaj lepo okinčana in ovenčana. Prevzvišeni so najprej ogledali oltar. Tu jim je posebno ugajala stara na les slikana podoba, ki predstavlja umor nedolžnih otrok v Betlehemu. Ogledali so potem tudi mašno opravo in so bili z vsem prav zadovoljni. V krasnem govoru o Sv. Družini so tudi očitno izrazili svojo popolno zadovoljnost. Tudi kraj jim je tako dopadel, da so Rašico naravnost »mali Nazaret« imenovali. Po končanem govoru so otrokom delili podobice v spomin. Bilo je ginljivo videti visokega gospoda kakor očeta med otroci. A ko so odrasli videli, da otroci dobe podobice, niso prej odnehali, da so tudi oni dobili spominek. Posebna čast pa je doletela Črnivčevo hišo, ker prevzvišeni so jo z gospodi spremljevalci počastili s svojim obiskom. Tu so ostali kake pol ure, da se nekoliko odpočijejo in okrepčajo. Prisrčno prijazno so se poslovili od župana in njegove družine ter se vrnili v Gameljno. Rašičani pa prav iz srca kličejo: Prevzvišenega knezoškofa nam Bog še mnogo mnogo let ohrani! Da je bil sprejem prevzvišenega zares veličasten, sta se posebno potrudila župan Aleš, cerkveni ključar Anton Širnik, potem pa U. Kušar in J. Kreč. Vsa pohvala pa gre tudi dekletom z Rašice in Dobena.

Dolenjske novice

d Iz Tržišča na Dolenjskem. Dan 16. maja 1910 bo ostal v spominu zgodovine naše župnije z zlatimi črkami zapisan. Ta dan je zaplapolala v navzočnosti deklet cele dekanije nova krasna zastava dekliške Marijine družbe. Navdušen govor v cerkvi je govoril mokronoški župnik Bukowitz. Sprejelo se je mnogo novih članic v družbo. Takoj po slavnosti v cerkvi se je zbralo nebroj ljudstva pred župniščem, kjer se je pod predsedstvom mladeniča Kobala vršil ustanovni občni zbor katoliškega slovenskega izobraževalnega društva. Prvi je govoril gosp. deželni poslanec Hladnik, ki je v poljudnih besedah razložil namen društva. Kot drugi govornik je nastopil g. Strajhar iz Št. Ruperta, ki je s 25 člani Orla prihitel k ustanovitvi našega društva. V navdušenih besedah je dokazal, da brez Boga ni narodnosti, da kdor veren kristjan ni, tudi dober Slovenec ni. Vpisalo se je takoj 32 ženskih in 35 moških članov. Pri volitvi odbora so se soglasno izvolili sledeči, ki so se med seboj konstituirali tako: Franc

Vidmar, župnik, predsednik; Fr. Jermančič, posestnik, podpredsednik; Fr. Kobal, mladenič, tajnik; Martin Jamar, posestnik, tajnikov namestnik; Mihael Debeljak, posestnik, blagajnik; Janez Blažič, mladenič, blagajnikov namestnik, in Jakob Omahna, kaplan, knjižničar. Društvo bo tako prišlo s knjižnico, s predavanji in podrobnim delom pa, ko dobi primerne prostore, ki se že prirejajo. Upati smemo, da se bode z novim društvom pričelo novo življenje. »Vse za izobrazbo in napredek našega ljudstva«, je geslo novega društva, ki vsakemu župljanu kliče:

Cuj, prijatelj dragi na razpotju!
V Tržišču se žari in dela dan,
Ne hodi sam po življenja trdi poti,
Pridruži se, če nisi — prezasan!

d Zagorje ob Savi. Dandanes se mnogo govori in piše o vzgoji mladine. In gotovo je to lepa, važna in tudi potrebna stvar, da se ohrani narod čvrst, zdrav, da se mu zagotovi srečna bodočnost z dobrim potomstvom. Le žalibog vzgajajo mnogokrat taki, ki sami nimajo vzgoje in torej naravno tudi drugih ne znajo prav vzgojiti. Posledice slabe vzgoje so mnogokrat kaj občutne. Človek izgubi spoštovanje pred vsako oblastjo, je ošaben in zraven nadut, da se Bogu smili. Iz tega se rodi surovost in podivjanost, ki uniči človeka samega in škoduje tudi drugim, če ne drugače, pa s slabim vzgledom. In v tem oziru bi želeli tudi pri našem sokolstvu nekaj izprememb, saj si pač ono prisvaja monopol duševne inteligence. Vedno »čukanje« od nekaterih Sokolov, oziroma onih, ki nosijo sokolske znake ter se štejejo med člane imenovanega društva, ni več moderno za tako moderne in napredne ljudi. Grožnje o napadih in enakih junaštvih menimo, da ne pristojajo našim Sokolom, ki se štejejo med cvet slovenskih Sokolov. Vse to morajo naši Sokoli opustiti, da si ne bodo sami sebi prikrajševali osebnih časti, ki jim je na njej toliko ležeče. Prigodilo se je, da se je neki »vzoren« Sokol prišel k nam pritoževati, da mu kratimo čast. Čudno smo gledali mladega moža, ki mu nihče ni skrivil lasu, a je od nas zahteval zadoščenja. Mi smo imeli z njim usmiljenje. Iz usmiljenja mu nismo dali javnega izpričevala v listih, ker bi bilo »vzor-Sokola« blamiralo pred svetom. Še slabši kakor odrastli je pa sokolski naraščaj, ki se mu pozna, da ga imajo v rokah ne baš najboljši mojstri. Posebno velja to o tako imenovanem obrtnem naraščaju. Ti imajo posebne pravice. Par mladih sokoličev te vrste je prišlo binkoštno praznike v cerkev opravljenih v telovadnih srajcah. Tu se jima je razvezal jezik, pričela sta zmerjati s »čuki« poštene fante in sta se prav po gorjansko pridušala nad njimi. To kaže, da je disciplina v sokolskih vrstah res na »višku« in da je vodstvo kaj malo izbirično v materijalu, ki ga sprejema med svoje vrste. Če naj tvori tak naraščaj podlago našemu Sokolu, potem jim čestitamo in

Sokol bo še bolj slovel kot slovi zdaj. Samo to pa želimo, da je takih surovosti enkrat konec in zato naj skrbi vodstvo društva, če ne bomo drugo struno napeli.

d Iz Suhe Krajine. Tacega pa še ne! Cel dan grmi in poka, da se pretrsa ozračje. Nehote se spomnimo na obleganje Port Arturja. Dne 12. t. m. se je začela popravljati pot od Ambrusa na Brezovico z državno podporo. Ta pot je bila skrajno zanemarjena. Zato so pa ljudje tembolj zadovoljni, ker ne le, da se bo pot temeljito popravila, ampak bodo pri tem tudi še zaslužili. To je zasluga naših vrlih poslancev, zlasti gospoda državnega poslanca Fr. Jakliča.

d Zvirče. Slaba letina se nam obeta. Miši so napravile na polju toliko škode, kakor še nikdar menda ne toliko. Po tej škodljivi živali je posebno prizadeta koruza, ki je po nekaterih njivah docela uničena; a gotovo je, da škodljivke tudi drugih poljskih sadežev ne pustijo v miru. S strahom zremo v bodočnost. — Vse sadno drevje je bilo krasno ovenčano s cvetjem. Želimo, da bi bilo tudi obilo sadu.

d Iz Ambrusa. Ko smo zvedeli, da dobi naša občina 6000 K državne podpore za poprav potov Ambrus-Brezovica in Ambrus-Višnje, smo bili mnena, da se bo s tem denarjem temeljito popravilo omenjena dva pota in da bo še precej ostalo za druga pota na Kal in Kamnirh, ki so tudi zelo potrebna popravila. Če greš po njih z navadnim lojtrnim vozom, moraš dobro paziti na ročice, da ti kje ne obvisi z lojtrami vred na kakem plotu. Torej mislili smo, da se bo tudi te popravilo, pa smo se zmotili. Zmanjkalo je denarja! Ali bi pri dobri volji ne bilo mogoče zadevo drugače urediti.

d Vlaki železnice Trebnje-Št. Janž vozijo vedno voz, na katerem se blišči napis: C. kr. pošta. V resnici pa nima ta železnica s pošto ničesar opraviti. Izprva se je govorilo, da bodo vlaki vozili tudi pošto, in čakali smo, kedaj se to uresniči, a do sedaj smo čakali zaman. Nekatere osebe spodbujajo okoličane, naj se pobrigajo in poprosijo pristojne oblasti, da vpeljejo pri vlakih pošto. Ker si pa ljudstvo ne ve samo pomagati, zato pozivljamo in iskreno prosimo naše vrle poslance V. L. S., naj nam v tem oziru pomagajo in izposlušajo pošto pri vlakih. Poštna zveza naših krajev je zelo neugodna, to je med Trebnjem in Radno, in če bi vozili vlaki pošto, kakor povsod drugod, bi imeli tako vsaki dan trikratno pošto zvezo z Ljubljano ter ne bi poštne pošiljke romale dolgo pot čez Ljubljano, Zidani most, Sevnico, Radno, Trebnje. Čudno je pač, da se pri tej progi tako malo ozira na tukajšnje prebivalstvo, vsaj železnica vendar ni zgrajena ravno samo za šentjansko premogokopno družbo in nje revni promet s premogom.

d Šmarjeta. O čemur se je že celo grsto let govorilo, kar je že več gospo-

dov župnikov nameravalo, to se bo, upamo, z božjo pomočjo izvršilo pod sedanjim vrlim gospodom župnikom Zormanom. Zdaj šele se bo razširila štirikrat premajhna farna cerkev. Podrli so slabi zvonik, ozki prezbiterij ter odpeljali okrog 2000 voz te podrtije. To je moralo biti stroškov!? Ljudje niso marali, da bi plačevali pri davkih, ker je že drugih doklad več kot dosti, pa so se zavzeli in so vse to storili sami. Prav tako so temelje farmani izkopali in zemljo odstranili. Veseli so bili, ko ni bilo treba več odvaževati in začeli so s tem večjo korajžjo potrebne stvari spravljati okrog cerkve. Kakor v procesiji so vozili in še vozijo kamen, pesek, les, cement itd. Vsa čast vnetim, dobrim farmanom, pa ravno toliko da delavcem za sproti navozijo. Gre namreč zidarjem in tesarjem delo jako uspešno izpod rok, kajti g. Špacapan kot gosp. Grandlič imata izvrstne uslužbence. Pa naj hite kakor hočejo, farmani pravijo, da se bodo potrudili, da bodo imeli vedno pri rokah, česar bodo potrebovali. Posebno so navdušeni od binokostnega ponedeljka, ko se je vzdal temeljni kamen, katerega je slovesno blagoslovil mil. g. prošt dr. Elbert iz Novega mesta. Saj je pa navdušenja res tudi treba! Zapričeto delo mora biti končano! Zato pa tudi »Domoljub« prosi vse cenjene domače bravce in bravke, naj z rokami, živino in denarjem pomagajo pri zgradbi šmarješke cerkve, pa tudi druge naj vabijo, da se ne bodo držali mrzlo. Vsi kakor eden, vsak po svoji moči, pa bo šlo in čez leto dni bomo s ponosom gledali na krasno dovršeno stavbo!

d Z Roba. Ej, ej! Kaj vam je bilo vse dne 15. maja v Robu. To je bilo vrvenja in življenja! Kaj takega pa še ne! Popisati nam je pretežko vse, navedimo le dejstva. Robarji so ta dan ustanovili nov telovadni odsek Ore. K ustanovitvi so prišli Orli iz Vel. Lašč in Dobropolj, godba iz Škocijana ter velika množica ljudstva od blizu in daleč. To vam je bil lep pogled na sto glav broječo uniformirano orlovsko četo, ki je ob zvokih vesele koračnice hrabro prikoralaka v Rob. Poveljeval pa je tej lepi četi brat Vojteh Jeločnik — naš orlovski general. Ob otvoritvi zborovanja je ondotni župnik T. Zabukovec pozdravil prav srčno vse došle Orle, ljudstvo ter podelil besedo nadučitelju Štruklju, ki je v kratkih, navdušenih besedah označil sovražnike slovenske mladine, katerim morajo vsi Orli napovedati boj na nož. Te sovražnike ima naša mladina na jeziku (vse grdo govorjenje) v grlu (pijančevanje), v srcu (pomanjkanje ljubezni do vere in besede materine). Nato je nastopil brat župnik Pešec s Krke, ki je v vznesenih, jedrnatih besedah navduševal slovensko mladino za narod in domovino, ki je sovražnik ne sme dobiti nikdar! Kot glavni govornik pa se oglasi k besedi V. Jeločnik. Njegov govor je pregnal vse dvome in pomisleke proti Orlom, učinkoval neizbrisno ter večkrat ganil

do solz. Škoda, da ni bilo zraven tistih pritajenih liberalcev in petelinčkov! Morda bi se jih bilo kaj prišlo. Oglasil pa se je bil za besedo tudi naš priljubljeni poslanec g. Jaklič, ki so ga Orli in ljudstvo takoj ob nastopu živahno pozdravili. Govoril je o značaju. Povdarjal je: Kdor je naš, ne bode hodil na liberalne veselice, akoravno jih liberalci prirejajo pod patronanco dveh svetnikov. Tu in tam je zadel v živo ter žel živahno pohvalo. — Končno se g. brat župnik zahvaljuje govornikom, želeč, da bi govorili rodili robarski mladini obilo sadu. K zahvali se je pridružil tudi ondotni župan g. M. Jakše. Kaj pa je sledilo sedaj? Igra »Strahovi«. Izvajale so jo tri dekleta v popolno našo zadovoljnost. Večkrat si se moral od srca smeјati! Po kratkem odmoru smo se podali s hriba v vas, kjer so združeni Orli izvajali proste vaje tako lepo, da je tropa Orlom nasprotnih fantičkov, ki so izvajanje prostih vaj opazovali s Kurjega hrička, povesila oči in se zgubila v nek »kivdar«. Po prostih vajah pa prikoralajo na telovadišče dobre poljski Orli pod vodstvom brata učitelja Odlaska, oboroženi s sabljami, ter začno izvajati sabljanje, ki ljudem kar ni šlo v glavo, da se kmečki fantje tudi kaj takega navadijo. Ne bilo bi pa lepo, ako bi tudi prav pohvalno ne omenjali škocijanske godbe, ki je sigurno prav mnogo pripomogla, da je bila slavnost še veličastnejša, in da so imeli Robarji vesel dan, kakor še nikoli.

d Rakitnica pri Ribnici. Zopet nesreča. Pret. teden je vozil opeko iz Ribnice Ivan Viedervol; hotel je iti na voz, a je padel pod kolo, ranilo mu je pljuča in je previden s svetimi zakramenti umrl dne 3. maja. Mož je bil občinski odbornik in pristaš S. L. S. Zapuščča mlado vdovo in troje nedoraslih otrok. Bodi mu zemlja lahka! — Ne vemo, kaj bo z našimi lončarji, radi bi izdelovali lončeno robo, ali v Kočevju so se popolnoma uprli za tisto zemljo, iz katere bi ti izdelovali robo. Za našo vas je to velika škoda. Veliko so si ljudje pridobili s tem obrtom. Sedaj, ko ne dobijo zemlje za piskre, se bo moralo ljudstvo zopet pobirati v daljno Ameriko. — Pri nas je otvoril novo trgovino z mešanim blagom Ivan Koplan, posestnik in pristaš S. L. S.

Notranjske novice

n Senožeče. Naša občina je kupila že pred letom nek prostor za 20.000 K, da bi se tu postavilo sodnijsko poslopje. Vlada je že tudi dovolila za zgradbo istega 40.000 K. Kedaj neki se bo pričelo graditi? Najbrž tedaj, kot belokranjska železnica; vzrok odlašanja je pri obeh isti — denarja manjka. V četrtek, 19. t. m., je bil v našem trgu se menj. Vidi se, da je vsako leto slabše obiskovan; vsaj goveje živine se priže-

ne vsako leto manj; zadnja leta pa prav nič. Ali bi se ne dal ta semenj zopet poživeti in z njim združiti premovanje živine, da bi tudi domači živinorejci imeli kaj dobička od semnja, ne pa samo godci. Deželni živinorejski svet nam takorekoč ponuja svojo pomoč; ali se bodo pa tudi domačini kaj zavzeli za to misel, je pa drugo vprašanje. Pa kako tudi! Može, ki imajo čas in denar za različne liberalne namene, ne bodo storili koraka za ljudsko korist, za kmetijstvo. Posestniki, ki široko sedijo v raznih liberalnih odborih, se ne potrudijo, da bi spravili skupaj občni zbor podružnice kmetijske družbe. Pa kaj hočemo! Prislovica liberalcev se glasi: Vsak za-se — (kot prase).

n Vipava. Dr. Krekova narodna igra »Turški križ« se v nedeljo, 29. maja, ob štirih popoldne ponavlja v telovadnici. Opozarjamo na to res velekrasno predstavo vse naše somišljenike in vsa bližnja društva! Kdor je bil prvič, pohitet bode rad tudi vdrugič, da se še enkrat zaglobi v res pravo narodno navdušeno igro. Kakor ste prvič pokazali tržani in okoličani s svojo udeležbo, da cenite igro, ki jo je spisal naš dr. Krek, tako tudi upamo, da pri pomavljanju ne zaostanete. V nedeljo, dne 29. maja, v telovadnico Orla v Vipavi! Na zdar!

n Vrhnjske novice. Naš c. kr. dvorni založnik g. Karol Jelovšek ima vedno polna usta same svobode in prostosti. Seveda umeva kot pristen liberallec to svobodo čisto po liberalno. Prostost naj bi bila le zanj in k večjemu za njegove somišljenike. Drugim pa ključavnice na usta in okove na roke. Svojim delavcem v opekarni in žagi pa bi rad povrhu usušnil še možgane, da bi se v njih ne porodila kaka misel, ki bi ne soglašala s »skalnotrdnimi principi« Marjančnikove ponosne glave. Gorje delavcu, ki ne trobi v liberalni rog! Gorje mu, kdor se na polna usta ne smeje, ko Marjančnik okrog delavcev z ne baš izbranimi izrazi smeši vse, kar njemu mrzi. Od kar se je ustanovila na Vrhniki skupina J. S. Z., piha dvorni založnik s podvojeno jezo na naše delavce. Pred par dnevi pa je počil lok njegove nestrpnosti. Iz svoje opekarne je odslovil moža-poštenjaka, ki je delal 30 let v Kotnikovi opekarni. Le-ta mu je dala nad vse laskavo izpričevalo. Pri Jelovšku je delal devet let in tudi tu »pošteno, zanesljivo in zvesto«, kakor veli izpričevalo. Zakaj ga je torej odslovil? Mož je podpredsednik vrhnjske skupine J. S. Z. »Vi hodite v Društveni dom«. S temi besedami je utemeljil svoje nemožato ravnanje. Res, skozinsko svobodno! Še bolj obžalovanja vredno pa je, da se dobe med delavci, ki so pravi — Judeži! Da ga le gospodar milostneje pogleda, pa mu nese vse na nos, naj je že laž ali istina. Reveži ne slutijo, da vedno brni z liberalnih lin masčevalni: Danes meni, jutri tebi! Delavci, združujte se! Sicer vas bodo razni Jelovski in Lenarčiči vedno bolj utesnevali v svoje okove! — Marjančnik zna pa tudi

pobožnega igrati. Zlasti kadar gre za kako preprečeno žegnanje, takrat kaj milo ubira na versko struno, samo da hujška. Naj bi mož pustil v miru cerkvene določbe, pa bi se raje bolj pobrigal za negovanje vere v domači hiši! Tu pa bolj slabo opravlja svojo nalogo. Izmed mnogih vzgledov naj sledi le eden. Marjančnikov mali sinček je prinesel iz šole v izpričevalu v krščanskem nauku petico. Pa oče? V priznanje potraplja otroka po rami rekoč: »To me veseli, da imaš v krščanskem nauku pet. Se saj vidi, da ne boš klerikalec!« Žalostna majka vsakemu, ki išče tolažbe v verskih rečeh pri vrhnjskem dvornem založniku! — »Bogomila« je priredila na binkošno nedeljo predavanje. Govorila je kaj zanimivo gdnca. učiteljica Jurjevčič iz Ligojne o »svobodni šoli«. Po predavanju smo slišali vzklikati: »Takah učiteljic nam je treba na Vrhniki.« Hvala prav lepa gospodični učiteljici za trud in požrtvovalnost! — Lenarčiča tirajo milijoni v vedno večjo skrb za obstanek. Ubogi reveži! Minule dni je vladalo po Vrhniki kaj veselo razpoloženje, saj se je povsod govorilo le o Lenarčičevi »klincgassi«, ki vodi od njegove stare tovarne do mostiča v Verd. Ob tej poti, ki je dolga jedva 200 metrov, je dal nabiti Lenarčič gotovo do 600 količkov precej gosto drug poleg drugega, brez vsakega reda sem in tja, ki štrlijo iz poti za kakih 10 cm tako, da je za človeka, ki bi šel po noči po tej poti, smrtnonevarno, ako bi se spodtaknil in padel. Stvar je javljena pristojni oblasti. Upamo, da vsi milijoni ne rešijo Lenarčiča in njegovih količkov. Ljudje pa tudi brez tistih količkov ne bodo ugrabili »rodoljubo z dežele« njegove zemlje.

n Katol. slov. izobraževalno društvo na Rakeku se je preselilo v novo stanovanje, in sicer v drugo hišo gospoda J. Steržaja. Pri tej priliki naj bode izrečena velika zahvala požrtvovalnemu somišljeniku g. J. Steržaju, ker nam je toliko časa, skoraj eno leto, brezplačno prepuštil sobo, ki smo jo uporabili za društveno knjižnico. Bog daj še veliko takih mož, ki bi pa na drug način žrtvovali oziroma pomagali, da bi prišli do tistega, kar si najbolj želimo, do lastnega doma, ker le potem bo mogoče društvene namene popolno razvijati. — Vsakdo, kar je naših, v našo vrsto, in potem v edinosti naprej, pa bomo dosegli tisto, kar neobhodno potrebujemo. Do tedaj pa hodite redno v hišo štev. 35.

Kdor se hoče ohraniti **svež** in **zdrav**, naj zavžije tedensko vsaj enkrat pred zajutrekom pol kozarca naravne **Franc Jožef-ove** grenčice. Ta uredi hitro in brez vsakih težkoč vsled preobite zavžite jedi ali pijače prenapolnjeno prebavno dublino, sčisti kri, izpodbudi z uspehom presnavljanje in tako obvaruje pred mnogoterimi boleznimi s slabimi posledicami. »Franc Jožef-ova«

grenčica se odlikuje po zanesljivem učinkovanju pri prijetnem in cenemem zavživanju. Preizkušena od medicinske akademije v Parizu.

13

Dobre knjige

Jakob Alešovec: Kako sem se jaz likal.

Izbrani spisi. Ljudska knjižnica 1910.

II. del.

Slovensko študentovsko življenje — kako si lepo! Človek strada, a ima te vendar rad; komaj izhaja, pa kljub temu je um poln visokih načrtov, srce prekipeva čustev; nihče te ne upošteva, ti pa kuješ politične programe in se v duhu vidiš na čelu Slovenije! Vsak dan v študentovskem življenju je mikaven, vsak globoko poseže vate, vedno se ga z neko čudovito otožnostjo spominjaš. Postaneš pozneje morebiti bogat, imaš vsega zadosti, greš med učenjake, častijo te in slavijo — toda nikoli več ni toliko poezije, nikoli več tako pristrčno veselih uric, kakor si jih užil v študentovskih letih, ko si se komaj pretolkel skozi življenje!

In vendar imamo tako malo pisateljev, ki bi bili le količkaj zadeli tisto dobo, ki je za nas vse bila tako pomembna, malo je povesti, v katerih bi zrli v duhu nazaj v naša najsrečnejša leta! Edini Alešovec je, ki se sme naša literatura z njim ponasati, da je šegavo dijaško življenje tako verno naslikal, kakršno je v resnici. Pa ni čuda, saj je in ostane Alešovec naš edini in prvi humoristični pisatelj, izviren, zdravega humorja, realist, kakor jih nimamo mnogo. In ravno II. zvezek njegovega najboljšega romana: »Kako sem se jaz likal«, je naš dijaški roman par excellence. Boljšega nimamo sploh ne!

Koliko srčnega užitka, koliko neprisiljenega veselja boš imel, ko ga boš čital! Opisuje, kako je oče dal fanta v latinske šole, opisuje tiste študentske gospodinje, ki je nepozaben spomin nanje, vseh muh polnega repetenta, bojazljivega dijaka, ki strahoma gleda parkete in se uči plesa, štedi, da spravi skupaj petnajst soldov za »Ochsenstand« v gledališču, v počitnicah potuje na Gorenjsko in Koroško, trpi za narod, nagaja profesorjem in dela politične programe. Alešovec roman zbuja spomine na zgodovinsko pomembne osebe, privabi s svojim čarobnim, domačim in poljudnim humorjem v sponi lepe stare čase in nas zaziba v njih poezijo. Kdor hoče res par veselih uric užiti, naj si II. zvezek Alešovecovega »Kako sem se likal« nemudoma nabavi. Sicer pa je roman tudi velike literarne vrednosti, saj dozda zbranih Alešovecivih spisov še nismo imeli in je »Ljudski knjižnici« le čestitati, da je začela in nadaljuje z izdajanjem spisov našega edinega in naj

Antonín Maršík, ročníka kralnice, Olešnice v ho-
ráh Orlických. Čechy